واکنش

در دومین کنفرانس امنیتی تهران

ظریف: رقابت تسلیحاتی به تشدید تنش‌ها در منطقه منجر می‌شود

وزیر خارجه ایران در کنفرانس امنیتی تهران با بیان اینکه هیچ کشوری نمی‌تواند به قیمت ناامن کردن همسایگان برای خود تولید امنیت کند، گفت رقابت مخرب تسلیحاتی و تنش بین همسایگان به معنی تحمیل هزینه‌های بیشتر به ملت‌های منطقه است و موجب تشدید بیش از پیش این مشکلات خواهد بود.

دومین کنفرانس امنیتی تهران با موضوع «امنیت منطقه‌ای در غرب آسیا؛ چالش‌ها و روندهای نوظهور» روز دوشنبه در سالن اجلاس سران کشورهای اسلامی با حضور تعدادی از مهمانان خارجی و داخلی برگزار شد. محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران به عنوان سخنران افتتاحیه این کنفرانس با بیان اینکه دولت‌های منطقه به گفت‌وگوی اطمینان‌بخش نیاز دارند به تشریح جزئیات پیشنهاد ایجاد یک مجمع گفت‌وگوی منطقه‌ای در خلیج فارس پرداخت. به گزارش ایسنا، محمدجواد ظریف گفت: «دومین کنفرانس امنیتی در شرایطی برگزار می‌شود که منطقه غرب آسیا در یکی از دشوارترین دوره‌های تاریخ خود قرار دارد و جریان افراط‌گرایی خشونت‌طلب که این منطقه را دستخوش یکی از خطرناک‌ترین و خسارت‌بارترین ادوار تاریخی‌اش کرده بود رو به زوال گذاشته است.» ظریف با تأکید بر پیروزی ارتش‌های سوریه و عراق در مقابل تروریست‌ها گفت: «مردم و دولت‌های عراق و سوریه طی شش سال گذشته دلاورانه علیه این گروه‌ها به ویژه داعش مقاومت کردند و به پیروزی‌های مهمی دست یافتند و ما خوشحالیم که در این مبارزه تاریخ‌ساز در کنار این دو ملت دوست و برادر قرار داشتیم». محمدجواد ظریف درباره چالش‌های موجود در دوران پسا‌داعش نیز خاطرنشان کرد: «در این دوران که بین فروپاشی خلافت جعلی داعش و شکل‌گیری شرایط مطلوب امنیتی در منطقه قرار داریم ما و دیگر بازیگران منطقه‌ای با سه چالش مهم یعنی درک درست واقعیات موجود، نیل به درک مشترک در مورد وضعیت مطلوب برای منطقه و همچنین راه‌های تحقق این وضعیت مطلوب مواجه هستیم.» به گزارش خبرگزاری فارس، ظریف در ادامه سخنان خود حفظ انسجام ملی و تمامیت ارضی کشورهای منطقه را ضرورتی تردیدناپذیر عنوان کرد و گفت: «تحرکات قومی و طایفه‌ای در سوریه و عراق با گرایش‌های جدایی‌طلبی خطری برای منطقه و جهان است و باید با درایت مسئولان ملی، محلی و گفت‌وگو بر پایه احترام به حاکمیت ملی تمامیت ارضی و قوانین اساسی این تحرکات به همگرایی و همکاری تبدیل شود.» این دیپلمات عالی‌رتبه کشورمان به تجاوز عربستان به یمن و کشتار مردم این کشور اشاره کرد و گفت: «ادامه تجاوز علیه مردم مظلوم یمن و تداوم حملات کور هوایی و جنایات جنگی گسترده علیه غیرنظامیان در این کشور یکی دیگر از عوامل تنش‌زا در منطقه است. پس از ۳۳ ماه جنگ بی‌حاصل باید مهاجمان به این درک رسیده باشند که این بحران راه‌حل نظامی ندارد و طرف‌ها چاره‌ای جز گفت‌وگو و اجماع ملی برای حل بحران پیش رو ندارند». ظریف با تأکید بر اینکه دخالت‌ها و سیاست‌های امریکا در منطقه یکی از اساسی‌ترین چالش‌هایی است که به بحران‌های کنونی در این منطقه دامن زده و موجب پیچیدگی بیشتر شرایط شده است، خاطرنشان کرد: «امریکا هنوز نسبت به واقعیات عینی در سطح منطقه بی‌توجه است و با ادامه حضور نظامی غیرمشروع در خاک سوریه بر پیگیری سیاست‌های مخرب و تش‌زای خود اصرار دارد». وزیر امور خارجه ایران با بیان اینکه ادامه اشغال فلسطین همچنان حادترین مسئله‌ای است که منطقه و جهان با آن دست به گریبان است، تأکید کرد: «همه مسائل منطقه مستقیم یا غیرمستقیم تحت تأثیر این معضل اصلی و ستمی است که طی ۷۰ سال گذشته بر مردم فلسطین رفته است. شناسایی بیت‌المقدس به عنوان پایتخت رژیم نامشروع صهیونیستی توسط امریکا، اعلام دشمنی آشکار با مسلمانان و دولت‌های اسلامی و ایجاد فرصت برای افراطی‌گری و تروریسم است». ظریف در ادامه به افزایش خریدهای تسلیحاتی در منطقه خلیج فارس نیز اشاره کرد و با بیان اینکه مسابقه تسلیحاتی نمونه‌ای از رقابت‌های مخرب است، تصریح کرد: «میانگین هزینه‌های نظامی همسایگان ما در منطقه خلیج فارس نسبت به تولید ناخالص داخلی از بالاترین‌ها در سطح جهانی است. در سال گذشته کشورهای شورای همکاری خلیج فارس مجموعاً ۱۱۶ میلیارد دلار صرف بودجه‌های نظامی کرده‌اند، چنین اقدامی هم موجب تنش می‌شود و به بی‌اعتمادی دامن می‌زند و هم موجب هدر رفتن سرمایه‌های حیاتی مردم منطقه و پر کردن جیب‌های یغماگران سازنده تسلیحات مرگبار می‌شود. در شرایطی که منطقه ما با طیفی از مشکلات حاد مانند تروریسم، افراطی‌گری، بحران‌های زیست محیطی همچون گرد و غبار و خشکسالی، تشدید مهاجرت و ضعف دولت‌ها در پاسخگویی به مطالبات مردم مواجه است، رقابت مخرب تسلیحاتی و تنش بین همسایگان به معنی تحمیل هزینه‌های بیشتر به ملت‌های منطقه و موجب تشدید بیش از پیش این مشکلات خواهد بود.»

چالش

کتاب «خشم و آتش» طومار ترامپ را می‌پیچد

ادامه از صفحه یک

این اظهارات پامپئو در پاسخ به مطالب ذکر شده از گری کوهن، مشاور اقتصادی ارشد ترامپ در کتاب وولف مطرح شد که در آنها گفته بود ترامپ هیچ چیزی از جمله یادداشت‌های یک صفحه‌ای و گزارشات روزانه کوتاه و مختصر را مطالعه نمی‌کند.

■ ریگان هم مثل ترامپ روانی بود!

دونالد ترامپ در تازه‌ترین واکنش به کتاب جنجالی «آتش و خشم: در کاخ سفید ترامپ» دوباره به توئیتر متوسل شد و نوشت: من از همان روز که تصمیم خود را برای حضور در رقابت‌های ریاست جمهوری اعلام کردم اخبار جعلی را تحمل کردم و با آنها مواجه شدم. اکنون نیز باید یک کتاب جعلی را که یک نویسنده کاملاً بی‌اعتبار نوشته است، تحمل کنم. رونالد ریگان نیز همین مشکل را داشت و به خوبی از عهده آن برآمد بنابراین من نیز این کارها را خواهم کرد!

ریگان در دوران ریاست جمهوری‌اش با شایعاتی روبه‌رو شده بود که وی از زوال عقلی رنج می‌برد، به خصوص پس از اینکه عملکرد بسیار ضعیفی در مقابل والتر مانديل، از حزب دموکرات در رقابت‌های ریاست جمهوری ۱۹۸۴ نشان داد. در سال ۱۹۹۴ به طور رسمی بیماری آلزایمر ریگان اعلام شد؛ این زمانی بود که پنج سال از پایان دوره ریاست جمهوری‌اش می‌گذشت.

■ هدیه به کنگره

یک میلیادر در امریکایی اقدام به خریداری صدها نسخه از کتاب افشاگر جنجالی علیه ترامپ به هدف اعطا کردن یک نسخه به هر قانونگذار امریکایی در کنگره این کشور کرده است؛ اقدامی که تلاش‌های ترامپ برای جمع‌آوری این کتاب را با شکست روبه‌رو می‌کند. به گزارش ایسنا، به نقل از خبرگزاری اسپوتنیک، با وجود درخواست‌های غیرقانونی دونالد ترامپ، رئیس جمهور امریکا برای جمع‌آوری این کتاب افشاگر به نام «آتش و خشم» از فروشگاه‌ها اما به نظر می‌رسد که روز به روز دست او از این کار کوتاه‌تر می‌شود. براساس گزارش‌ها، یک فعال میلیادر در امریکایی به نام تام استییر اقدام به خریدن صدها نسخه از این کتاب با هدف هدیه یک نسخه به هر قانونگذار امریکایی در کنگره کرده است. استییر در مصاحبه با رسانه‌ای در سانفرانسیسکو با اعلام اینکه هدفش در اختیار داشتن یک نسخه از این کتاب توسط همه نمایندگان کنگره است، گفت: ما با ارزیابی بخش‌هایی از کتاب اقدام به خریداری ۵۳۵ نسخه کرده و قصد داریم از طریق شهروندان داوطلب آنها را به دفتر هر نماینده در کنگره برسانیم. استییر یک فعال محیط زیستی و حقوق بشری است که بنیادی در امریکا به نام «امریکای نسل بعد» را پایه‌گذاری کرده و از جمله اهداف اصلی‌اش مبارزه با تغییرات آب‌وهوایی است. او سال گذشته میلادی یک طومار و کمپین تبلیغاتی به راه انداخته و از قانونگذاران امریکایی خواست ترامپ را استیضاح کنند.

یمنی‌ها بعد از شلیک موشک به ریاض، قدرت پدافند هوایی‌شان را به نمایش گذاشتند

سقوط ۲ جنگنده سعودی در ۲۴ ساعت

گزارش یک

یمنی‌ها اعلام کردند در عرض کمتر از ۲۴ ساعت دو فروند جنگنده ائتلاف سعودی را ساقط کرده‌اند در حالی که ریاض سقوط اولی را تأیید کرد اما درباره دومی تا شامگاه روز دوشنبه واکنشی نشان نداد.

ظهر روز دوشنبه پدافند هوایی ارتش یمن اعلام کرد که یک جنگنده وابسته به ائتلاف سعودی را در آسمان پایتخت هدف قرار داده است. یمنی‌ها در حالی از هدف قرار دادن جنگنده ائتلاف سعودی خبر می‌دادند که عصر روز یک‌شنبه نیز اعلام کردند یک جنگنده سعودی را هدف قرار داده‌اند. عربستان سعودی خبر سقوط این جنگنده را تأیید کرد اما مدعی شد دلیل سقوط آن فنی بوده است. ریاض همچنین گفته خلبان‌های این جنگنده ساقط شده، ایجکت کرده و نجات یافته‌اند.

منبعی نظامی در پدافند هوایی ارتش یمن در گفت‌وگو با شبکه «المسیره» وابسته به انصارالله اعلام کرده است که جنگنده سرنگون‌شده، از نوع «تورنادو» و ساخت کشور انگلیس است اما جنگنده‌ای که روز دوشنبه هدف پدافند هوایی یمن قرار گرفته بنابر گفته منابع انصارالله اف ۱۵ بوده است. شبکه خبری المسیره وابسته به انصارالله گزارش داد این جنگنده‌ها با موشک‌های زمین به هوا هدف قرار گرفته‌اند. زدن دو جنگنده ائتلاف سعودی باعث غافلگیری ناظران شده است. نزدیک به سه سال است که آل‌سعود با حمایت امریکا و انگلیس و فرانسه یمن را هدف حملات همه‌جانبه قرار داده است. ضعف پدافند هوایی یمن باعث شده در طول چند سال گذشته جنگنده‌های سعودی با آزادی عمل بیشتری به بمباران مناطق نظامی و غیرنظامی و همچنین زیرساخت‌های یمن اقدام کنند. مهم‌ترین سؤالی که هم اکنون از سوی ناظران مطرح می‌شود این است که آیا انصارالله توانسته پدافند هوایی خود را تقویت کند و مهم‌تر اینکه خواهد توانست در مقابل حملات هوایی ائتلاف سعودی بازدارندگی ایجاد کند. پیش‌تر سرتیپ ستاد خلبان ابراهیم الشامی، فرمانده نیروی هوایی یمن نیروهای ائتلاف سعودی را از ادامه تجاوز به حریم یمن بر حذر داشته و اعلام کرده بود که معادله در روزهای آینده تغییر خواهد کرد. همچنین به نظر می‌رسد سعودی‌ها از هدف قرار گرفتن دومین جنگنده خود غافلگیر شده‌اند و تا عصر روز دوشنبه هیچ واکنشی به ادعای انصارالله نشان ندادند. علاوه بر غافلگیری پدافند هوایی یمن، یگان موشکی و انصارالله روز یکشنبه یک فروند موشک دیگر را به سمت پادگان «المعزاب» در جازان واقع در جنوب عربستان شلیک کردند. صنعت موشکی ارتش یمن و انصارالله با وجود همه مشکلات آن پس از آغاز جنگ ائتلاف سعودی، رشد چشمگیری طی ماه‌های اخیر داشته است، به گونه‌ای که می‌توانند هر هدف نظامی و غیرنظامی عربستان را با موشک هدف‌گیری کنند که نمونه بارز آن شلیک موشک بالستیک به سمت کاخ الیمامه در ریاض بوده است. ارتش یمن و انصارالله در واکنش به فشارهای عربستان و همپیمانان بین‌المللی آن مبنی بر توقف حملات موشکی یمن تأکید کردند تنها زمانی به این حملات پایان می‌دهند که عربستان و ائتلاف آن به جنگ بیش از دو سال و نیم خود علیه یمن پایان دهند.

پرونده

پلیس نیجریه راهپیمایی آزادی شیخ زکزاکی را به خاک و خون کشید

مردم نیجریه برای آزادی و درمان شیخ ابراهیم زکزاکی در چند شهر راهپیمایی مسالمت‌آمیز برگزار کردند اما پلیس با مداخله، به مردم تیراندازی و عده‌ای را شهید و مجروح کرد. دختر زکزاکی گفته است که پدرش دچار سکته مغزی شده و نیاز به درمان دارد.

به گزارش فارس، با وخیم شدن بیماری جسمی شیخ ابراهیم زکزاکی، رهبر شیعیان نیجریه، مردم روز یک‌شنبه برای آزادی وی از زندان در برخی شهرها راهپیمایی کردند که با حمله نیروهای ارتش به خشونت کشیده شد و حداقل یک نفر و احتمالاً سه یا چهار نفر تاکنون شهید شده‌اند. روز دوشنبه هم در شهرهای مختلف نیجریه مانند کانو، کدونا سوکوتو، کتینا و غیره به دلیل بیماری شیخ زکزاکی و برای آزادی وی و همسرش و برای معالجه‌اش، تظاهرات برگزار شد که با حمله پلیس دو نفر شهید و چند نفر مجروح شدند اما هنوز تعداد مجروحان مشخص نیست. یک دانشجو در شهر کادونا برای شرکت در راهپیمایی مسالمت‌آمیز برای آزادی زکزاکی با شلیک پلیس کشته شد. یک منبع نزدیک به خانواده زکزاکی گفت که پلیس در شهر زاریا هم به حامیان زکزاکی حمله و از گاز اشک‌آور استفاده کرد اما تیراندازی صورت نگرفت. این منبع گفت: «شیخ زکزاکی در بازداشت دولت است و مسئولان به او اجازه نمی‌دهند به دکتر یا بیمارستان دسترسی داشته باشد.» به گفته این منبع، زکزاکی روز یک‌شنبه گلایه می‌کرد که دیگر نمی‌تواند برخی از حروف را، به خصوص وقتی که به رکوع یا سجده می‌رود، تلفظ کند. وی با بیان اینکه شیخ زکزاکی هم در دست و هم پاهایش احساس ضعف می‌کند، گفته بود به نظر می‌رسد که او در صحبت کردن هم با مشکل مواجه شده است و علائم بیماری در حال افزایش است. از سوی دیگر، نصیبه زکزاکی فرزند شیخ زکزاکی گفت که شرایط جسمانی پدرش نامناسب است و برای درمان هرچه سریع‌تر وی نیاز به پزشک وجود دارد. وی افزود: «شیخ زکزاکی سکته مغزی کرده است و درمان وی نیازمند ویزیت پزشکان متخصص است اما خانواده و اطرافیان وی به پزشکانی که احتمالاً حکومت برای شیخ زکزاکی فراهم می‌کند، اعتمادی ندارند.» دختر زکزاکی تأکید کرد: «نیجریه کشوری است اکثر مردم برای درمان و جراحی باید به خارج از این کشور سفر کنند و از آنجایی که شیخ زکزاکی به احتمال زیاد نیاز به جراحی دارد باید برای درمانش شرایط برای خروج وی از نیجریه فراهم شود تا جراحی رویش انجام بگیرد». زکزاکی دو سال پیش همزمان با اربعین امام حسین (ع) پس از حمله نیروهای ارتش به محل عزاداری شیعیان نیجریه دستگیر شد و چند تن از فرزندانش در حمله نیروهای ارتش شهید شدند. در حالی که سال گذشته دادگاه عالی نیجریه رأی به آزادی زکزاکی داد اما دولت همچنان از آزادی وی ممانعت می‌کند. سازمان عفو بین‌الملل هم سال گذشته از دولت نیجریه درخواست کرد شیخ زکزاکی را از زندان آزاد کند. به گفته برخی منابع نزدیک به خانواده شیخ زکزاکی، دولت قصد دارد وی را به طور تدریجی شهید کند.

گزارش ۲

ایران برای شرایط و سناریوهای مختلف آماده است

عراقچی: جهان آماده عواقب خروج امریکا از برجام باشد

گزارش‌های متفاوتی درباره تصمیم آخر هفته رئیس جمهور امریکا در مورد برجام منتشر شده تا جایی که معاون وزیر امور خارجه ایران در این باره هشدار داده است: «جامعه بین‌المللی باید خود را برای خروج احتمالی امریکا از برجام آماده کند. ایران خود را برای شرایط و سناریوهای مختلف آماده کرده است.»

به گزارش «جوان» دونالد ترامپ جمعه این هفته باید برای دومین بار پای تمدید تعلیق تحریم‌های هسته‌ای ایران را امضا کند؛ رویدادی که گمانه‌زنی‌ها را درباره تصمیم ترامپ تشدید کرده است. سایت پولیتیکو روز دوشنبه به نقل از کارشناسان مسائل ایران در واشنگتن نوشت که «دونالد ترامپ» در روزهای آینده با تمدید معافیت‌های تحریمی برای ایران، توافق هسته‌ای برجام را زنده نگاه خواهد داشت. به نوشته پولیتیکو دست‌کم شش نفر از کارشناسان ارشد مسائل ایران در واشنگتن درباره اینکه ترامپ تعلیق تحریم‌های ایران به موجب توافق هسته‌ای را تمدید می‌کند، اتفاق‌نظر دارند. این در حالی است که پولیتیکو ۱۰ روز قبل از گزارش دیروز خود نوشته بود که دونالد ترامپ رئیس جمهور امریکا به زودی با یکسری ضرب‌الاجل‌ها مواجه خواهد بود که می‌تواند از آنها برای عمل به وعده انتخاباتی خود مبنی بر پاره کردن توافق هسته‌ای ایران و گروه ۵+۱ که در سال ۲۰۱۵ حاصل شد، استفاده کند. در همان گزارش، مارک دوبوویتز، رئیس اندیشکده بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها گفته بود: «این احتمال کاملاً وجود دارد که ترامپ به کنگره و اروپایی‌ها بگوید به شما ۹۰ روز فرصت دادم تا با همکاری با یکدیگر دست به اقدام بزنید اما شما چنین نکردید» سناریویی که به گفته دوبوویتز، ترامپ می‌تواند از آن به عنوان استنادی برای کنار گذاشتن برجام استفاده کند.

■ سرگردانی در واشنگتن

روزنامه امریکایی «وال‌استریت‌ژورنال» نوشته که این هفته، هفته‌ای سرنوشت‌ساز برای «برجام» خواهد بود و «دونالد ترامپ» با فرارسیدن چند ضرب‌الاجل بایستی بار دیگر موضع دولتش را در چند مورد کلیدی درباره این توافق هسته‌ای اعلام کند. پولیتیکو نیز با اشاره به سرگردانی که در مورد تصمیم ترامپ وجود دارد، نوشته است: «اکنون زمان آن رسیده است. هنوز نمی‌دانیم که آیا ترامپ در نظر دارد توافق را نابود کند یا نه. آنچه که ما می‌دانیم این است که عقب‌نشینی از توافقی که سال‌ها بر سر آن همکاری و هماهنگی شده است، برای امریکا بسیار پرهزینه خواهد بود.» ظاهراً حتی تیم نزدیک به رئیس جمهور امریکا هم نمی‌دانند که او واقعاً چه تصمیمی خواهد گرفت تا جایی که رکس تیلرسون، وزیر خارجه او در گفت‌وگوی اخیر خود با سی‌ان‌ان گفته است: «احتمال دارد ترامپ همزمان با رسیدن این ضرب‌الاجل‌ها تحریم‌های جدید و غیرمرتبطی درباره توافق هسته‌ای علیه ایران اعلام کند.» دیگر مشاوران کاخ سفید هم گفته‌اند که انتظار می‌رود ترامپ لغو تحریم‌ها را تمدید کند اما مطمئن نیستند که دقیقاً او چه تصمیمی خواهد گرفت. روزنامه وال‌استریت‌ژورنال معتقد است که ناآرامی‌های اخیر در ایران بر ابهام‌ها پیرامون این وضعیت اضافه کرده و نوشته است: «با آنکه ترامپ ممکن است این اعتراضات را دستاویزی برای عدم تعلیق تحریم‌ها قرار دهد این نیز محتمل است که او پس از امضای معافیت‌های تحریمی گام‌های دیگری را برای تنبیه ایران در دستور کار قرار دهد.»

■ هشدار در تهران

تحت چنین شرایطی، مقام‌های بلندپایه سیاست خارجی ایران، از دیروز تحرک گسترده‌ای برای رودررو شدن با تصمیم احتمالی ترامپ شروع کرده‌اند. علی اکبر صالحی بعدازظهر دیروز در تماس تلفنی با یوکیا آمانو، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نسبت به عواقب بدعهدی و نقض احتمالی تعهدات برجامی از جانب دولت امریکا هشدار داد. او گفته است: «در صورت اجرا نشدن تعهدات برجامی از جانب امریکا، جمهوری اسلامی ایران تصمیماتی را اتخاذ خواهد کرد که می‌تواند بر روند فعلی همکاری‌های ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تأثیر گذار باشد.» قرار است محمد جواد ظریف، وزیر امور خارجه نیز طی یکی دو روز قبل از تصمیم ترامپ، به بروکسل - مقر اتحادیه اروپا سفر و با وزرای خارجه سه کشور اروپایی طرف برجام یعنی آلمان، فرانسه و انگلیس گفت‌وگو کند؛ نشستی که به گفته زیگمار گابریل وزیر خارجه آلمان در آن درباره آشوب‌های اخیر در ایران نیز بحث خواهد شد ولی بهرام قاسمی سخنگوی وزارت خارجه چنین دستور کاری را تکذیب کرده است. عباس عراقچی، معاون ظریف دیروز پا را از همه اینها پیش‌تر گذاشت و با غنیمت شمردن تریبونی که کنفرانس امنیتی تهران برای او فراهم آورد، از جامعه جهانی خواست که خود را برای رو در رو شدن با تصمیم احتمالی رئیس جمهور امریکا آماده کند. عراقچی گفته که بیش از یک سال است که ترامپ همه تلاش‌هایش را به کار گرفته و با نقض مکرر برجام در صدد از بین بردن آن است. او با اشاره به نزدیک شدن به موعد تمدید تعلیق تحریم‌ها با هشدار مجدد درباره اقدام احتمالی ترامپ برای از بین بردن برجام، تأکید کرد: «جامعه بین‌المللی باید برای این وضعیت آماده باشد زیرا ایران خود را برای شرایط و سناریوهای مختلف آماده کرده است اما جامعه بین‌المللی و منطقه‌ای ما از این اقدام ترامپ ضرر بیشتری خواهد کرد زیرا از بین بردن این تجربه موفق می‌تواند امنیت را تحت‌الشعاع قرار دهد.» معاون وزیر امور خارجه خطاب به اروپایی‌ها گفت: «اگر اتحادیه اروپا علاقه‌مند به حفظ برجام است باید با اقدامات ویژه شرکت‌ها و بانک‌های‌شان را به همکاری با ایران و محافظت از آنها در برابر تحریم‌ها، ترغیب کنند.» وی هشدار داد: «این مسئله، مسلماً منطقه غرب آسیا را به جای بهتری نمی‌برد و امن‌تر نمی‌کند. کاری که ترامپ در یک سال گذشته انجام داد تلاش برای از بین بردن برجام و مرتبط کردن موضوعات دیگر به توافق هسته‌ای برای از بین بردن آن بوده است که این هم برای نظام امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی و هم برای نظام منع اشاعه، خطری بزرگ است.»

سنگاه

اسماعیل باقری

امریکا-پاکستان؛ تنش همزمان با مدیریت تخاصم

پاکستان به‌رغم تاریخ سیاسی کوتاه خود، تجربه زیادی در عرصه بازی‌های منطقه‌ای و بین‌المللی داشته و به عنوان یکی از بازیگران تأثیرگذار در جنوب آسیا و افغانستان، همواره مورد توجه سیاستمداران و تصمیم‌گیران امریکایی بوده است. هرچند روابط دو کشور دارای فراز و فرودهایی بوده است، اما با این حال این کشور پس از ۲۰۰۱ متحد امریکا در «مبارزه با تروریسم» بوده و پرویز مشرف نخست‌وزیر وقت پاکستان در چرخش ۱۸۰ درجه، در مبارزه با القاعده و طالبان در کنار امریکا قرار گرفت و این سیاست به نوعی در دوره باراک اوباما نیز تداوم یافت. باراک اوباما معتقد بود برای ریشه‌کن کردن تروریسم در افغانستان، باید همکاری دولت پاکستان را در امر مبارزه با تروریسم به دست آورد و به همین جهت سیاست «پاک-اف» را به جای «افپاک» مطرح کرد. امریکا ضعف نهاد دولت در پاکستان را عامل تقویت گروه‌های تروریستی در مناطق قبایلی عنوان می‌کرد و به همین جهت بمباران این مناطق را در دستور کار خود قرار داد.

اما با روی کار آمدن دونالد ترامپ و اعلام راهبرد جدید امریکا در «جنوب آسیا و افغانستان»، این‌بار پاکستان متهم به حمایت آشکار از گروه‌های تروریستی شده و ترامپ به عنوان رئیس جمهور امریکا در نخستین پیام توئیتری خود در آغاز سال ۲۰۱۸ میلادی، به صراحت پاکستان را لانه امن تروریست‌ها خطاب کرد و از قطع کمک‌های واشنگتن به دولت پاکستان خبر داد و اعلام کرد که «واشنگتن در اقدامی احمقانه طی ۱۵ سال گذشته ۳۳ میلیارد دلار به این کشور کمک کرده است که این روند ادامه نخواهد یافت. پاکستان جز دروغ و فریبکاری چیزی تحویل امریکا نداده و رهبران این کشور ما را احمق فرض کرده‌اند.»

در تحلیل موضوع فوق باید به چند نکته مهم اشاره کرد:

واقعیت این است که متهم کردن پاکستان به حمایت از گروه‌های افراطی و تندرو، از زمان جرج بوش و اوباما وجود داشته و همواره اسلام‌آباد متهم به بازی دوگانه در افغانستان و در امر مبارزه با تروریسم بوده است. بنابراین این اتهام‌زنی‌ها مختص به دوران دونالد ترامپ نیست، اما اینکه چرا در این دوره بیش از گذشته پاکستان متهم به حمایت از گروه‌های تروریستی می‌شود، عمدتاً به دلیل جلب واقعی همکاری‌های پاکستان در بحث افراط‌گرایی و تروریسم است. در واقع امریکا به دنبال کنترل رفتارهای واگرای پاکستان است تا بتواند بخشی از سیاست‌های خود را بر پاکستان تحمیل کند.

مطلب دوم اینکه امریکایی‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که پاکستانی‌ها در سیاست اعلامی خود در مبارزه با تروریسم، با امریکا همراهی می‌کنند، اما در عمل رویکرد ناهمسویی دارند. سیاست دوگانه پاکستان به نوعی موجب شده است دونالد ترامپ در استراتژی جدید خود، با تحت فشار قرار دادن پاکستان و نیز دادن نقش پررنگ‌تر به هند در افغانستان، به نوعی همکاری‌های پاکستان را در امر مبارزه با تروریسم جلب کند. در واقع امریکا می‌خواهد رویکرد خود را به پاکستان تحمیل کند و اسلام‌آباد از زاویه دید واشنگتن به تروریسم و جریان‌های افراطی نگاه کند. در همین راستا ترامپ اعلام کرده تا زمانی که پاکستان خواسته‌های امریکا را برآورده نکند، هیچ کمک مالی به این کشور تعلق نخواهد گرفت و ۲ میلیارد دلار کمک مالی و نظامی به پاکستان قطع خواهد شد. پیش‌تر نیز ترامپ، کمک مالی ۷۰۰ میلیون دلاری به پاکستان را امضا کرد، اما پرداخت این پول را منوط به نابودی لانه‌های امن تروریستی توسط پاکستان کرد. در واقع امریکا به دنبال اراده و اقدام عملی اسلام‌آباد در امر مبارزه با تروریسم است و رویکرد متفاوت و ناهمسوی پاکستان موجب رنجش امریکا شده است؛ والّا امریکا خود حامی اصلی گروه‌های تروریستی به‌ویژه داعش در مناطق شمالی افغانستان است.

نکته سوم که به نوعی در بالا اشاره شد، بحث توازن در روابط بین هند و پاکستان از سوی امریکاست. توافق هسته‌ای بین هند و امریکا در ۲۰۰۶ به نوعی موجب مستحکم شدن روابط این دو کشور و تمایل پاکستان به سمت سیاست چندجانبه‌گرایی شد. اوباما در سفرهای دوره‌ای خود به جنوب آسیا به هند بیش از پاکستان توجه می‌کرد و این در حالی بود که چنین رویکردی در کنار متهم کردن پاکستان به سیاست دوگانه در امر مبارزه با تروریسم، (در زمان اوباما) موجب سوق دادن هر چه بیشتر پاکستان به سمت چین و حتی روسیه شد. سفر مقامات چین و روسیه به اسلام‌آباد و بالعکس به خوبی نشان می‌داد که اسلام‌آباد به دنبال متحد جایگزین برای خود بوده است. البته امریکا به دلیل رقابت استراتژیک با چین و برای مهار و کنترل آن در منطقه به ظرفیت‌های دهلی‌نو، توجه مضاعفی دارد و به همین جهت همه توجهات امریکا به هند، تنها برای تحت فشار قرار دادن اسلام‌آباد نیست.

نکته دیگر اینکه امریکا برای تداوم سیاست‌ها و پیشبرد اهداف خود در افغانستان و منطقه، همچنان به همکاری‌های پاکستان نیازمند است و پاکستان نیز به دلایل متعدد خواهان سردی روابط با امریکا نیست. واقعیت این است که اختلافات امریکا و پاکستان بر سر منافع مهم و رسمی نیست، بلکه در حوزه نفوذ و روندهاست. در چنین شرایطی به نظر نمی‌رسد روابط دو کشور وارد فضای تیرگی فرسایشی شود و به صورت موقت این اختلافات وجود خواهد داشت، اما از تعمیق شدن آن جلوگیری خواهد شد. در حقیقت مواضع ترامپ درباره قطع کمک‌های مالی به پاکستان به بهانه عدم موفقیت در نبرد با تروریسم، موجب نزدیک شدن بیشتر اسلام‌آباد با پکن از حیث دفاعی و اقتصادی شده است و پاکستان در اقدامی تلافی‌جویانه نسبت به تشدید تنش‌ها میان اسلام آباد-واشنگتن، به چین اجازه ساخت پایگاه نظامی در خاک خود را داده است.

در نهایت باید گفت که در سیاست نوین امریکا، فشار بر متحدانی نظیر پاکستان که رویکرد ناهمسویی دارند، بیشتر شده است. از دید امریکا، نباید بازیگران بر اساس الزامات استراتژیک خود تلاش کنند تا سیاستِ بومی خود را در ارتباط با جریان‌های افراطی تنظیم کنند. این در حالی است که پاکستان در هیچ شرایطی نمی‌تواند تحولات مربوط به افراط‌گرایی و گروه‌های تندرو همسو را از گردونه امنیتی خود خارج کند و به همین جهت سیاست‌های خود را تقریباً با داشتن زاویه از سیاست‌های امریکا طراحی و عملیاتی می‌کند. در چنین شرایطی امریکا برای فشار به پاکستان و تنظیم سیاست‌ها و راهبرد خود، از مسائل مالی و قطع کمک‌های اقتصادی تا عملیات روانی بهره‌برداری می‌کند و این در حالی است که حضور جدی و کنش‌گری فعال امریکا در منطقه نیز، بدون سرپل پاکستان، امکان‌پذیر نیست. در حالی که ترامپ هرگونه کمک و همکاری با پاکستان را دیوانگی دانسته بود، «جیمز ماتیس» وزیر دفاع امریکا در اظهارات جدید خود (۱۸ دی ۱۳۹۶) مجدداً از برقراری ارتباط با سران نظامی پاکستان برای حل معضل افغانستان حرف زد تا رسماً اثبات کند که کاخ سفید سیاست چندان مشخص و مدونی در خصوص پاکستان ندارد. سیاستمداران پاکستانی نیز در مقابل تهدیدهای امریکا تأکید کرده‌اند که بدون دریافت کمک مالی حاضر نیستند هیچ‌گونه همکاری با امریکا داشته باشند. اما پاکستان به دلیل اینکه امریکا بیش از پیش به هند متمایل نشود، امریکایی‌ها را ناامید نکرده و با آنان همکاری خواهد کرد. در همین راستا «تهمینه جانجوآ»، معاون وزیر امور خارجه پاکستان گفته است که کشورش تا آنجا که ممکن باشد با امریکا همکاری می‌کند چون ایالات متحده نه تنها یک قدرت جهانی است، بلکه در منطقه نیز حضور دارد و برای پاکستان مثل یک همسایه است. ما به دنبال همکاری قوی با امریکا هستیم و هر نشستی با مقام‌های امریکایی داشتیم حس و حال مثبتی داشتند.